

วารสารวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Engineering Journal Chiang Mai University

การวิเคราะห์เสถียรภาพระบบประมาณค่าความเร็วของการ ควบคุมแบบไร้เซนเซอร์สำหรับขับเคลื่อนมอเตอร์เหนี่ยวนำ Stability Analysis Estimated Speed System of Sensorless Control for Induction Motor Drive

ณัฐพงศ์ เมืองจันทร์่* และ วิจิตร กิณเรศ** Nuttapong Muangchan and Vijit Kinnares *ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย **ภาควิชาวิศวกรรมไฟฟ้า คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ยังอีบทคัดย่อ ครา จา .?

บทความนี้นำเสนอการวิเคราะห์เสถียรภาพของระบบควบคุมแบบเวกเตอร์ไร้เซนเซอร์วัดความเร็วบนระบบ จำลองอ้างอิงแบบปรับตัว โดยนำความแตกต่างของสถานะฟลักซ์โรเตอร์ที่ได้จากแบบจำลองแรงคันและที่ได้จาก แบบจำลองกระแสนำไปปรับเอาต์พุตของค่าประมาณความเร็วรอบโดยผ่านกระบวนการควบคุมแบบพีไอ โดยแนวทาง วิเคราะห์เสถียรภาพได้อาศัยการออกแบบอัตราขยายระบบประมาณค่าความเร็ว โดยพิจารณาถึงความเร็วประมาณติดตาม ความเร็วจริงในช่วงมอเตอร์เปลี่ยนความเร็วรอบ ในการวิเคราะห์เสถียรภาพของการออกแบบอัตราขยายนี้ได้นำไปทคสอบ ระบบจริงกับมอเตอร์เหนี้ยวนำ 3 เฟส โดยควบคุมผ่านชุดประมวลผลสัญญาณดิจิตอล ซึ่งจากการทดสอบพบว่าเป็นไปตาม แนวกิดที่ได้นำเสนอและให้สมรรถนะการตอบสนองทางพลวัตที่ดี

มหาวิทยาลัยงใหม่

This paper describes the stability analysis of a speed sensorless vector control system based on a model reference adaptive system (MRAS). The estimated speed is derived from the difference of the rotor flux state resulting from voltage and current models which is passed through the PI controller. The stability analysis guidline based on design of the estimate gain considers the estimated speed for a motor speed change. The stability analysis of a gain design to experimental test with a 3-phase induction motor by digital signal processor controller. The experimental results show that the proposed concept can be used for drive applications with satified results and good dynamic performance is demonstrated.

hiang Mai University ติดตั้งยากในกรณีที่มีพื้นที่จำกัด การควบคุมแบบไร้

การควบคุมแบบไร้เซนเซอร์วัดความเร็ว เป็นข้อดีของ ระบบการควบคุมของมอเตอร์เหนี่ยวนำ สามารถลด ค่าใช้ง่ายในการจัดซื้ออุปกรณ์เซนเซอร์วัดความเร็ว อีกทั้ง อุปกรณ์ดังกล่าวนี้ยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ราคาแพง

1. บทนำ

ติดตั้งยากในกรณีที่มีพื้นที่จำกัด การควบคุมแบบไร้ เซนเซอร์นี้ มีหลายวิธีด้วยกัน เช่น การคำนวณโดยตรง จากความถี่สลิป[1] การประมาณจากตัวสังเกตแบบเต็ม อันดับ[6] การประมาณด้วยระบบจำลองอ้างอิงแบบ ปรับตัว[2][5] ซึ่งในแต่ละวิธีการดังที่กล่าวมาจะมีหลักการ และวิธีการประมาณที่แตกต่างกันออกไป สิ่งสำคัญคือ กวามมีเสถียรภาพของระบบประมาณก่าความเร็วนั้นๆ จะ ให้ผลการตอบสนองของระบบโดยรวมที่มีเสถียรภาพ อย่างไร ซึ่งจากบทกวาม [4,5] ได้วิเคราะห์การออกแบบ อัตราขยายระบบประมาณก่าความเร็ว โดยอาสัยทางเดิน รากของระบบประมาณก่าความเร็วซึ่งการวิเคราะห์สรุปได้ ว่าสามารถใช้อัตราขยายที่มีก่ามากได้ โดยแบนด์วิดธ์ของ ระบบประมาณก่าความเร็วถูกจำกัดด้วยสัญญาณรบกวน แต่ยังไม่ได้แสดงการวิเคราะห์อัตราขยายระบบประมาณก่า กวามเร็วว่ามีเสถียรภาพมากน้อยเพียงใด และบทกวาม [6]ได้นำเสนอการเลือกอัตราขยายระบบประมาณก่ากวาม เร็วเฉพาะบนตัวสังเกตเต็มอันดับ(Full-order observer) เท่านั้นและยังไม่ได้แสดงการวิเคราะห์กวามมีเสถียรภาพ ของระบบประมาณก่ากวามเร็วให้เห็นอย่างชัดเจน

บทความนี้ได้นำเสนอการวิเคราะห์เสถียรภาพของ ระบบประมาณก่าความเร็วบนระบบจำลองอ้างอิงแบบ ปรับตัว(MRAS) โดยพิจารณาถึงความเร็วจากการประมาณ ติดตามความเร็วรอบจริงในช่วงมอเตอร์เปลี่ยนความเร็ว โดยเงื่อนไขการออกแบบจะถูกกำหนดด้วยก่าความเร็ว ผิดพลาดและนำไปสู่การหาค่าอัตราขยายแบบอินทิเกรต โดยที่อัตราขยายแบบสัดส่วนจะถูกพิจารณาจากความถึ ของฟลักซ์โรเตอร์ ซึ่งเป็นผลทำให้สามารถเลือกก่า อัตราขยายปรับตัวที่เหมาะสมกับระบบประมาณก่า ความเร็วได้ซึ่งการออกแบบจะแสดงได้ในหัวข้อต่อไป

 $A_{11} = -\left(\frac{R_s}{\sigma L_s} + \frac{1-\sigma}{\sigma \tau_r}\right)I$ $A_{12} = k\left(\frac{1}{\tau_r} - p\omega_m J\right)$ $A_{21} = \frac{M}{\tau_r}I$ $A_{22} = -\frac{1}{\tau_r}I + p\omega_m J$ $B_1 = \frac{1}{\sigma L_s}I$ $\sigma = 1 - \frac{M^2}{L_s L_r}$ $\tau_r = \frac{L_r}{R_r}$ $k = \frac{M}{\sigma L_s L_r}$ $I = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$ $J = \begin{bmatrix} 0 & -1 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}$

 κ_s : สเปซเวกเตอร์ของแรงดันสเตเตอร์บนแกน α – β
 i_s : สเปซเวกเตอร์ของกระแสสเตเตอร์บนแกน α – β
 λ_r : สเปซเวกเตอร์ของฟลักซ์โรเตอร์บนแกน α – β
 R_s, R_r : ความด้านทานของขุดลวดสเตเตอร์และโรเตอร์
 L_s, L_r : ความเหนี่ยวนำของขุดลวดสเตเตอร์และโรเตอร์
 M : ความเหนี่ยวนำร่วมระหว่างขุดลวดสเตเตอร์และ โรเตอร์

 σ : สัมประสิทธิ์การรั่วไหล (Leakage coefficient) w_m ความเร็วโรเตอร์(Rotor speed) p : จำนวนคู่ของขั้วแม่เหล็ก (Number of pole pairs)

2. แบบจำลองทางพลวัตของมอเตอร์เหนี่ยวน้ำ

แบบจำลองทางพลวัตของมอเตอร์เหนี่ยวนำชนิดกรง กระรอกโดยการต่องคลวดแบบสตาร์(Y) ที่อยู่บนแกนนิ่ง เป็นดังสมการ (1) และ (2) [3]

 $\frac{di_s}{dt} = A_{11}\dot{t}_s + A_{12}\lambda_r + B_1v_s$

 $\frac{d\lambda_r}{dt} = A_{21}i_s + A_{22}\lambda_r$

แบบจำลองแรงดัน(Voltage Model) : $U_{r} = \frac{U_{r}}{M} \left[\frac{1}{s} (v_{s} + R_{s}i_{s}) - \sigma L_{s}i_{s} \right]$

Cโรเตอร์ที่ได้งาดแบบจำลองแรงดันและที่ได้จาก

แบบจำลองกระแสได้ดังสมการ (3) และ (4) [2]

จากสมการ (1) และ (2) สามารถคำนวณหาค่า ฟลักซ์

(4) $\hat{\lambda}_{r} = \frac{M}{1+s\tau_{r}} i_{s} + J \frac{p\omega_{m}}{1+s\tau_{r}} \tau_{r} \hat{\lambda}_{r}$

(3)

ເນື່ອ

เมื่อ s แทนตัวคำเนินการอนุพันธ์ (d/dt)

 $p\omega_m - \frac{\kappa_r}{L_r}$ G(s) g(s)

รูปที่ 2 บลอก โดอะแกรมความผดพลาดระบบประมาณคา ความเร็วบนแกนนิ่ง

รูปที่ 4 วงรอบปิดของระบบประมาณก่ากวามเร็วบนแกน หมุนในลักษณะสัญญาณเข้าออกเดี่ยว (SISO)

 การวิเคราะห์เสถียรภาพของระบบประมาณค่า ความเร็ว

ในทางปฏิบัตินั้นการเปลี่ยนแปลงความเร็วจริงของ มอเตอร์มีลักษณะเป็นแรมป์อยู่เป็นประจำ ในขณะที่ มอเตอร์เปลี่ยนความเร็วนั้นแรงบิดที่มอเตอร์สร้าง ขึ้น $\left(T_{_{m}}
ight)$ จะมีค่าคงที่ทำให้ความเร็วของมอเตอร์เพิ่ม ขึ้นหรือลคลงเป็นเชิงเส้นโดยมีก่ากวามชั้นเท่ากับ $R = \frac{d\omega_m}{dt} = \frac{T_m - T_L}{I} \qquad จึงทำให้ตัวควบคุมพี่ไอของ$ -30 -30 fg -40 -50 ระบบประมาณค่าความเร็วไม่สามารถขจัดค่าความเร็ว Magn -60 ผิดพลาดให้มีค่าเป็นศูนย์ได้ ดังนั้นจึงทำการออกแบบ -80 โดยพิจารณาถึงผลตอบสนองของระบบประมาณก่า 45 ้ความเร็วโดยกำหนดความเร็วจริงมีลักษณะเป็นฟังก์ชั่น Phase (deg) แรมป์[6] จากรูปที่ 4 สามารถแสดงฟังก์ชั่นการ โอนข้าย ระหว่างกวามเร็วผิดพลาด $(\omega_m - \hat{\omega}_m)$ เทียบกับกวามเร็ว งริง (ω_m) ใด้ดังสมการ (11) $\frac{\omega_m(s) - \omega_m(s)}{\omega_m(s)} = \frac{1}{1 + CG'_{22}(s) \cdot (k_P + k_T)}$ เมื่อ $C = p \left| \hat{\lambda}_r \right|^2$ งากทฤษฎีบทค่าสุดท้าย (Final value สามารถหาค่าความเร็วผิดพลาด (e_{ss}) ในขณะเปลี่ยน ความเร็วจะได้ดังสมการ (12) $e_{ss} = \lim_{s \to 0} \left[s \cdot \frac{\text{A}_{s1} \text{K}_{1}}{s + CG'_{22}(s) \cdot (sk_{p} + k_{1})} \right]$

$$= \frac{T_m - T_L}{J_m CG'_{22}(s)|_{s=0} \cdot k_I}$$
(12)

จากสมการ (12) สังเกตจะเห็นว่าก่า k_I มากจะลดก่า กวามเร็วผิดพลาดได้ บทกวามนี้ได้เลือกก่า k_I =30000 ในขณะไม่มีโหลด ($T_L = 0$) และแทนก่าพารามิเตอร์จาก ตารางที่ 1 จะได้ก่า $e_{ss} = 5$ rpm ส่วนการเลือกก่า k_P จะ พิจารณาส่วนเผื่อเฟส (Phase margin) ของระบบประมาณ ก่าถวามเร็วโดยการเลือกก่ากวามถี่หักมุม จากรูปที่ 5 เลือก $\omega_c = 50$ rad/s จะได้ $k_P = 600$ แสดงแผนภาพ โบเดของระบบประมาณก่ากวามเร็ววงรอบเปิดจากการ ออกแบบได้ดังรูปที่ 6 ซึ่งพบว่ามีส่วนเผื่อเฟสอยู่ 80 องศา ซึ่งมากเพียงพอสำหรับเสถียรภาพการกวบกุม

การเลือกค่าความถี่หักมุม($arnothing_c$)ไม่ควรเลือกให้มีค่า มากกว่าหรือเท่ากับความถี่ฟลักซ์โรเตอร์($arnothing_{mr}=$ 295 rad/s) เพราะว่าจะทำให้ส่วนเผื่อเฟส (Phase magin) ลดลง ส่งผลต่อเสถียรภาพทำให้ระบบประมาณค่าความเร็วแกว่ง ในที่สุด ซึ่งแสดงแผนภาพโบเดของระบบประมาณก่า ความเร็วที่ค่าความถี่หักมุมใด ๆ ได้ดังรูปที่ 6 ผลจากการ ้จำลองโดยโปรแกรม Matlab/Simulink ในรูปที่ 7 ทคลอง เลือกค่า k_{f} =15000 จะเห็นว่าค่า e_{ss} = 14 rpm แต่เมื่อ เพิ่มก่า k_I =30000 (ตามที่ออกแบบ) ดังรูปที่ 8 ก่าของ (cq.) =7 mm ซึ่งจะเห็นว่าก่ากวามเร็วผิดพลาดลงเป็น 2 เท่าของค่า k, ที่เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า รูปที่ 9 ถ้าเลือก $\varpi_c > \omega_{mr}$ จะทำให้ระบบเกิดการแกว่งซึ่งสังเกตได้จาก $m{e}_{\pi}$ เกิดการกระเพื่อมเมื่อเปรียบเทียบกับรูปที่ 8 และจาก รูปที่ 10 ทคสอบขณะกลับทิศความเร็ว ซึ่งมอเตอร์ทำงาน ใค้อย่างราบเรียบที่ก่า $k_{\mu} = 600, k_{\tau} = 30000$

5. Hannsnoaduersity

ูเพื่อเป็นยืนยันความมีเสถียรภาพของระบบประมาณ ค่าความเร็วที่ได้นำเสนอ บทความนี้จึงได้ทคสอบระบบ ้งริงกับมอเตอร์เหนี่ยวนำ 3 เฟสชนิดกรงกระรอก โดยใช้ โมดูลสวิตซ์ IGBT รุ่น PM30CSJ060 ความถี่สวิตซ์ 5 kHz แรงดันบัสไฟตรง 310 v โดยควบคุมผ่านชุดประมวลผล ผลสัญญาณคิจิตอล(DSP)รุ่น eZdsp2812 ซึ่งโครงสร้าง

ตารางที่ 1 พิกัดและพารามิเตอร์ของมอเตอร์เหนี่ยวนำ		
3HP,220/380V,8.9/5.16A,1410 rpm,4 Pole		
$i_{sd} = 1.8 A$	$i_{sq} = 3.56 A$	
$R_s = 3.125 \Omega$	$R_r = 3.115 \Omega$	
$L_{s} = 0.224 H$	$L_r = 0.228 H$	
M = 0.215 H	$J_m = 0.012 \ kg - m^2$	

ตารางที่ 2 อัตราขยายระบบกาบคุมที่ใช้ในการทดสอบ

อัตราขยายระบบควบคุมกระแส	$k_{cp} = 20, k_{ci} = 5000$
อัตราขยายระบบควบคุมความเร็ว	$k_{\omega p} = 0.6, k_{\omega i} = 6$
อัตราขยายระบบประมาณค่าความเร็ว	$k_P = 600, k_I = 30000$

รูปที่ 7 ทคสอบขณะเปลี่ยนแปลงความเร็วของมอเตอร์

ของระบบทคสอบแสดงได้ดังรูปที่11 พารามิเตอร์ของ มอเตอร์ที่ใช้ทดสอบและอัตรางขาขของระบบควบคุม แสดงตามตารางที่ 1 และ 2 ตามลำดับ

ร**ูปที่ 11** ระบบควบคุมแบบเวกเตอร์ไร้เซนเซอร์วัด ความเร็ว

1.9191

เมื่อกำหนดความถี่ $\omega_c > \omega_{mr}$ จะทำให้ระบบแกว่ง ได้ ในที่นี้ได้ทดลองเลือกก่า $\omega_{
m s}=$ 300 rad/s ซึ่งจะได้ก่า $k_{P}=100$ และนำมาพิจารณาบนแผนภาพโบเคคังรูปที่ 6 จะเห็นว่าส่วนเผื่อเฟสจะเหลืออยู่ประมาณ 15 องศา จาก รูปที่ 12 ได้ทำการเลือกค่า k_p ดังที่กล่าวมาสังเกตเห็นได้ ว่าระบบประมาณก่าความเร็วเกิดการแกวง ความเร็ว ผิดพลาด($\omega_m - \hat{\omega}_m$) มีก่ามากในขณะที่มอเตอร์เริ่ม เปลี่ยนความเร็วและขณะกำลังเข้าสู่สภาวะอยู่ตัวซึ่งจะเห็น ความแตกต่างอย่างชัคเจนเมื่อเปรียบเทียบกับรูปที่ 13 ซึ่ง ใช้ก่าความถี่ $\omega_c < \omega_{mr} (\omega_c = 50 \text{ rad/s})$ จากรูปที่ 14• และ 15 เป็นผลการทดสอบของการเปลี่ยนค่า k_i ซึ่งจาก รูปที่ 14 ทคสอบในขณะกลับทิศกวามจาก 1410 ถึง 1410 rpm โดยกำหนด $k_{I} = 15000$ จะได้ก่า $e_{ss} = 40$ rpm แต่เมื่อกำหนดค่า k_{μ} =30000 ดังรูปที่ 15 จะได้ค่าของ e_{ss} = 20 rpm (คิดจากก่าเฉลี่ย) จะสังเกตเห็นว่าความเรื่อ ผิดพลาดลดลงเมื่อ k_I มีค่าเพิ่มขึ้นซึ่งเป็นไปตามสมการ (12) จากรูปที่ 16 และ 17 ทคสอบในสภาวะอยู่ตัวและ 🔇 สภาวะการตอบสนองต่อโหลดแบบขั้นตามลำคับ ซึ่ง มอเตอร์ทำงานได้อย่างราบเรียบที่ค่า $k_P = 600, k_I =$ 30000

6. บทสรุป การวิเคราะห์เสถียรภาพของการควบคุมแบบไร้ เซนเซอร์สำหรับขับเคลื่อนมอเตอร์เหนี่ยวนำ จากการ ทคสอบกับระบบจริงพบว่าอัตรางยายแบบอินทิเกรตจะ เป็นตัวกำหนดก่าความเร็วผิดพลาดของระบบประมาณก่า ความเร็วซึ่งมีแนวโน้มเป็นไปตามสมการ(13) และอัตรา งยายแบบสัคส่วนจะเป็นตัวกำหนดขนาดของสัญญาณ รบกวนและความมีเสถียรภาพของระบบ การเลือก ค่าความถี่หักมุมจึงเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากเป็นตัวกำหนด อัตราขยายแบบสัคส่วนเพื่อไม่ให้ส่วนเผื่อเฟสของระบบ ประมาณก่ากวามเร็วมีก่าน้อยเกินไปซึ่งจะเป็นผลทำให้ ระบบประมาณค่าความเร็วแกว่งในที่สุด นั่นคือต้อง เลือก $\omega_{e} < \omega_{m}$ แต่การเลือก ω_{e} น้อยเกินไปจะทำให้ อัตราขยายแบบสัคส่วนมีค่ามากส่งผลต่อการขยาย สัญญาณรบกวนในทางปฏิบัติได้ ซึ่งจากแผนภาพโบเค รูปที่ 5 จึงควรเลือกความถี่หักมุมอยู่ในช่วง 50 $\leq \omega_c <$ 295 rad/s ซึ่งจากการวิเคราะห์เสถียรภาพของระบบ ประมาณค่าความเร็วทำให้สามกรถเลือกค่าอัตราขยาย ปรับตัวได้อย่างอิสระต่อกันและทำให้ระบบโดยรวมมี เสถียรภาพตลอดย่านการทำงานซึ่งสามารถนำไป ใประยุกต์ใช้งานในทางปฏิบัติได้จริง

- [2] C. Lascu et al. "A Modified Direct Torque Control for Induction Motor Sensorless Drive", IEEE Trans. on Ind. Appl., Vol. 36, No. 1, 2000, pp. 122-130.
- [3] H. Tajima and Y. Hori, "Speed Sensorless Field Orientation Control of the Induction Machine", IEEE Trans. on Ind. Appl., Vol. 29, No. 1, 1993, pp. 175-180.
- [4] C. Schauder. "Adaptive Speed Identification For Vector Control of Induction Motors Without Rotational Transducers", Conf.Record of IEEE/IAS Annual Meeting 1989, pp. 493-499.
- [5] F.Z. Peng and T. Fukao, "Robust Speed Identification for Speed-Sensorless Vector Control of Induction Motors", IEEE Trans. on Ind. Appl., Vol. 30, No. 5, 1994, pp. 1234–1240.

[6] S.Sangwongwanich and S.Suwankawin, "A Speed-Sensorless IM Drive with Modified Decoupling Control", In Proc.PCC, Vol.1, Nagaoka, Japan, 1997, pp. 85-90.

ลิขสิทธิ์คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ Copyright©by Faculty of Engineering Chiang Mai University All Rights Reserved